

TEORAM

TUNCELİ
REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
DİJİTAL DERGİSİ



2 NİSAN

DÜNYA OTİZM

FARKINDALIK GÜNÜ



ÖZEL SAYI



EKSİKLİK DEĞİL
FARKLILIKTIR.

İÇİNDEKİLER

3- GİRİŞ

-İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRÜMÜZÜN YAZISI
-KURUM MÜDÜRÜMÜZÜN YAZISI

6- Otizm Nedir? Otizm Türleri Nelerdir?

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENİ
SERCAN YILDIZ

9- Otizmde Erken Tanının Önemi

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENİ
AYSEL ERTOĞRUL

11-Otizmde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENİ
FEHİMAN ARAL

14-Otizimli Bireylerin Ailelerine Yaklaşım Biçimleri

REHBERLİK ÖĞRETMENİ
GÜRDAL ÇALIK

17-Otizimli Bireylerin Sosyal ve Hukuki Hakları

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENİ
SERÇİYAN DENİZ

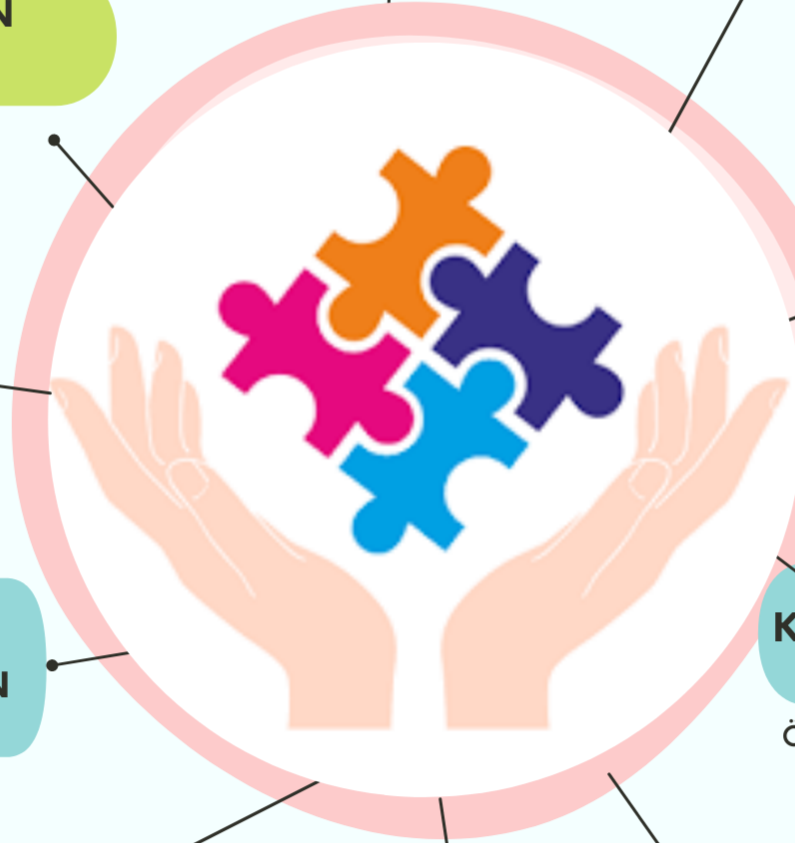
19-Otizm Tedavisinde Kullanılan İlaçlar

PSİKOLOG
GÜROL ASAN

21-OTİZM HAKKINDA DOĞRU BİLİNE YANIŞLAR

22-OTİZMİ KONU ALMIŞ FİLM ÖNERİLERİ

23-SİZLERDEN GELENLER :)





TUNCELİ RAM ADINA İMTİYAZ SAHİBİ

SERHAT YILDIZ
TUNCELİ RAM MÜDÜRÜ

ARAŞTIRMA VE İÇERİK

- REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ BÖLÜMÜ
- ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ BÖLÜMÜ

TASARIM

CANSEL KARABOĞA
PSİKOLOJİK DANIŞMAN

EDİTÖR

DERYA AYHAN

BU SAYIDA



TEORAM Dijital Dergimizin 3. Sayısında "2 Nisan Dünya Otizm Farkındalık Günü"ne dikkat çekmeye çalıştık.

Tüm okurlarımıza iyi okumalar diliyoruz.



YENİ MAHALLE ATATÜRK
CADDESİ SAKA SOKAK NO:3
MERKEZ/TUNCELİ



0428 212 27 47



tunceliram@gmail.com
290617@meb.k12.tr



Tunceli_RAM



Tunceli

Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Dünya farklılıklarla zenginleşir. Otizme bir eksiklik olarak değil farklı bir yetenek olarak bakmak gerek. Otizmin çocuk yetiştirme özellikleriyle ya da ailenin ekonomik koşullarıyla hiçbir ilişkisi yoktur. Otizme her çeşit toplumda ; farklı coğrafyalarda, ırkta ve ailede rastlanmaktadır. Hiçbirimiz eşit şartlarla gelmiyoruz hayata ama hepimiz eşit şartlarla yaşamaya, eğitim görmeye ve çalışma haklarına sahibiz. Dili, dini, ırkı, genetiği ne olursa olsun çocuğuyla, yaşlısıyla genciyle, çiçeğiyle, sokaktaki köpeğiyle, işçisiyle, mimarıyla hepimiz aynı havayı soluyoruz ama unutmayın hepimiz **FARKLIYIZ.**

Onların da farklılıkları gökkuşağını oluşturan renkler gibi. Otizm genellikle 3 yaşta başlayan ve yaşam boyu devam eden , kişinin etrafıyla sözel veya sözel olmayan şekilde uygun ilişki kuramaması şeklinde ifade edilen gelişimsel bir yetersizliktir. Erken tanı ve doğru bir eğitim yöntemi ile yoğun olarak eğitim alan otizmliler otizm belirtileri kontrol altına alınabilmektedir. Otizmliler toplum içinde en çok farkındalık ve sosyal kabule ihtiyaç duymaktadır. Otizmliler sosyal kabulü ancak doğru eğitim metotlarının kullanılması ile artırılabilir. Erken tanı ve sonrasında otizmliler kendilerine uygun eğitim ortamlarında eğitim alması ile birlikte öğrencilerimiz topluma kazandırılmaktadır.



2 Nisan Günü otizmle ilgili farkındalık oluşturmak ve otizmliler için sorunlarına çözüm bulmak amacıyla Birleşmiş Milletler tarafından '**Dünya Otizm Farkındalık Günü**' olarak ilan edilmiştir.

Otizmliler için toplumda farkındalık sağlamak ve dikkat çekmek amacıyla Tunceli Rehberlik ve Araştırma Merkezi Dijital Dergisi 3. Sayısı özel bir sayı olarak hazırlanmıştır. Derginin hazırlanmasında emeği geçen bütün mesai arkadaşlarımıza teşekkür ediyor, çalışmalarında başarılar diliyorum.

Gürsel EKMEKÇİ

İl Millî Eğitim Müdürü



Otizm spektrum bozukluğu bireyin diğer insanlarla iletişim kurma ve etkileşim biçimini etkileyen çok geniş tanımlı bir sosyal bozukluktur. Çok geniş tanımlı olmasının ve spektrum bozukluğu olarak tabir edilmesinin nedeni buna sahip olan her bireyin bu bozukluktan farklı şekilde etkilenmesidir. Yani otizm spektrum bozukluğu olan kişiler birebir aynı olmayabilir bunun için de farklı kişiler farklı belirtileri farklı yetenekleri farklı güçlükleri farklı seviyelerde sergilerler. Ama otizmliler arasında ortak olan bazı temel işaretler de yok değil. Bunlar; başkalarının duygu ve düşüncelerini anlamakta güçlük, istek ve ihtiyaçlarını ifade etmede güçlük, yine ilgi alanlarının otizm spektrum bozukluğu olmayanlara kıyasla çok daha kısıtlı ya da sınırlı olması, göz temasının sınırlı olması ya da hiç olmaması, konuşmada gecikme, bazı objelere aşırı bağlanma, aşırı hareketli ya da hareketsiz olma, çevreleriyle ilgilenmeme, tekrarlı davranışlar sergileme yani çocuğun bol miktarda rutine ihtiyaç duyması gibi örneğin her gün aynı saatte yemek yeme ya da belli sözcükleri tekrar tekrar söylemek gibi yineleme ihtiyacı duyabilme şeklinde sıralanabilir. Otizm tanısı konulması için iki ana belirti önemlidir. Bunlar iletişim ve etkileşimde gerilik ve kısıtlı tekrarlı (stereotip) davranışlardır. Daha önce belirttiğim gibi otizm spektrum bozukluğu olan bireylerde bu iki ana belirti kişiden kişiye değişiklik gösterebilir. Dolayısıyla bu kişiler için bireyselleştirilmiş eğitim planları oluşturmak büyük önem arz ediyor. Hazırlanan planların, bireyin güçlü yanlarına ve ihtiyaçlarına odaklandığından emin olmak gerekir. Bu noktada yönetmek kavramı önemli çünkü otizmliler yaşıyor sorunların gündelik hayatına etkilerini en aza indirerek yönetmeye odaklanmalıyız. Özellikle otizmliler sosyal iletişim becerilerinin geliştirilmesine destek olmak için ebeveynler, diğer aile bireyleri ve öğretmenler ideal bir ortam yaratma yönünde teşvik edilmelidir. Erken tanı ve yoğun eğitim ile büyük ölçüde mesafe katedilebileceğini unutmayalım...



Özellikle otizmliler sosyal iletişim becerilerinin geliştirilmesine destek olmak için ebeveynler, diğer aile bireyleri ve öğretmenler ideal bir ortam yaratma yönünde teşvik edilmelidir. Erken tanı ve yoğun eğitim ile büyük ölçüde mesafe katedilebileceğini unutmayalım...

2 Nisan tüm dünyada otizm konusunda farkındalık yaratmak ve otizm ile ilgili sorunlara çözüm bulmak amacıyla BM tarafından **Dünya Otizm Farkındalık Günü** olarak ilan edilmiştir. Farkındalık günü, bilinmeyenlerin ve yanlış bilinenlerin toplumun genelinde farkedilmesi ve otizmin eksiklik değil farklılık olduğunun kabul edilesi ayrıca bu farklılıkların dünyaya renk katacağının anlaşılması ile gerçek değerine kavuşacak ve önemli hale gelecektir.

Bu vesile ile kurumumuz tarafından yayınlanan ve bu sayımızda farkındalık oluşturmayı amaçladığımız TEORAM dergimizin özel sayısını siz değerli okuyucularımıza sunmaktan onur duyuyoruz. Derginin hazırlanışı ve yayınlanmasında emeği arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum.

İyi okumalar...

Serhat YILDIZ

Tunceli RAM Müdürü

OTİZM NEDİR?

Otizm bir nöro-gelişimsel bozukluktur. Yaygın sosyal etkileşim ve iletişim anomalileri ile şiddetli derecede sınırlı ilgi ve aşırı yineleyici davranış olarak görülen bir psikolojik durum spektrumudur. Otizm, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de son yıllarda adı çok sık duyulan bir özel eğitim kategorisidir. Otizm terimi, zaman içinde yerini, otizm spektrum bozuklukları (ASD – autism spectrum disorders) terimine bırakmıştır.

Bugün Otizm Konusunda Bildiklerimizin Bir Kısmı

- Otizm, nörolojik, yani sinir sistemi ve beyin gelişimi ile ilgili bir gelişim bozukluğudur.
- Otizm, yaygın gelişimsel bozukluklar arasındadır.
- Otizm, çocuğun sosyal iletişim ve etkileşimde ciddi bir zayıflık veya eksiklik belirtisi ve ciddi ölçüde sınırlı ilgi alanlarıyla meşgul olma ve yineleyici hareketler sergilediği davranışlar içerir.
- Otizm bir hastalık değildir. İlaçla tedavi edilemez.
- Otizm bir bozukluktur ve otizmliler çocuklar eğitilebilir ve öğrenebilirler.
- Otizmliler çocuklardaki semptomlarının/belirtilerinin düzeyi terapi, eğitim ve öğretim yoluyla değişebilir, ancak otizm yaşam boyu az veya çok insani takip eder.
- Otizm belirtileri genellikle yaşamın ilk yıllarında kendini gösterir, ancak tüm otizm vakaları bu kadar erken saptanmayabilir.
- Otizm farklı şekillerde ve değişen şiddette ortaya çıkar ve bu nedenle otizmliler çocuklar farklı terapi ve/veya farklı eğitim yöntemlerine ihtiyaç duyarlar.
- Otizmliler çocukların gereksinimi olan terapi ve eğitim yöntemleri onların ilgi alanlarına ve yaşlarına göre değişir.
- Otizmliler çocukların bazıları sözel dili öğrenemezken bazılarının sözel dili çok güçlü olabilir.
- Otizm tanısı alan tüm çocuklar az veya çok sosyal iletişim, sınırlı ilgiler ve yineleyici davranışlar göstererek yaşitlarından farklı olurlar.
- Otizmliler çocukların nesnelere ve/veya hareketli geometrik şekillere insanlardan daha fazla ilgi gösterme eğilimleri vardır.



Otizm Spektrum Bozukluğu (Yaygın gelişim bozuklukları)'nun en çok rastlanan üç türü:

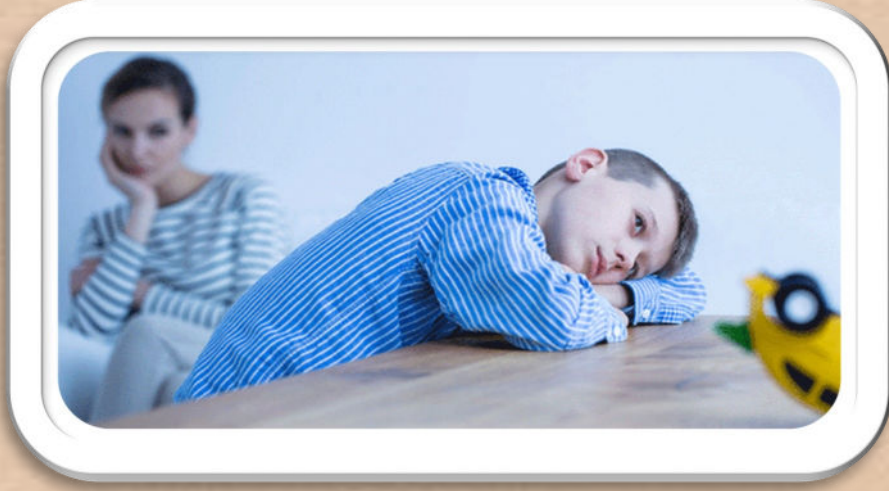
Otizm, Asperger Sendromu ve YGB-BTA'dır (Yaygın gelişimsel bozukluk - Başka türlü adlandırılmayan yaygın gelişimsel bozukluk – bilinen adı ile atipik otizm). . Asperger Sendromu ve YGB-BTA hakkında bilinenler kısaca

ASPERGER SENDROMU

Dil gelişiminde klinik açıdan önemli genel bir gecikme yoktur (Örneğin, 2 yaşına gelindiğinde tek tek sözcükler, 3 yaşına gelindiğinde iletişim kurmaya yönelik cümleler kullanılmaktadır). Bilişsel gelişimde ya da yaşına uygun kendi kendine yetme becerilerinin gelişiminde, uyumsal davranışta (toplumsal etkileşim dışında) ve çocuklukta çevreyle ilgilenme konusunda klinik açıdan belirgin bir gecikme yoktur.

- ⇒ Toplumsal etkileşim sağlamak için yapılan el-kol hareketleri,
- ⇒ Alınan vücut konumu,
- ⇒ Takınılan yüz ifadesi,
- ⇒ Göz göze gelme gibi birçok sözel olmayan davranışta belirgin bir bozulmanın olması.
- ⇒ Yaşlılarıyla gelişimsel düzeyine uygun ilişkiler geliştirememesi.
- ⇒ Diğer insanlarla eğlenme, ilgilerini ya da başarılarını kendiliğinden paylaşma arayışı içinde olmama (Örneğin; İlgilendiği nesnelere göstermeme, getirmeme ya da belirtmeme).
- ⇒ İlgilenme düzeyi ya da üzerinde odaklanma açısından olağandışı, bir ya da birden fazla basmakalıp ve sınırlı ilgi örüntüsü çerçevesinde kapanıp kalma.
- ⇒ Özgül, işlevsel olmayan, alışageldiği üzere yapılan gündelik işlere ya da törensel davranış biçimlerine hiç esneklik göstermeksizin sıkı sıkıya uyma.

- ⇒ Basmakalıp ve yineleyici motor mannerizmler (Örneğin; parmak şıklatma, el çırpma ya da burma ya da karmaşık tüm vücut hareketleri).
- ⇒ Eşyaların parçalarıyla sürekli uğraşıp durma



YAYGIN GELİŞİMSEL BOZUKLUK - BAŞKA TÜRLÜ ADLANDIRILAMAYAN YAYGIN GELİŞİMSEL BOZUKLUK

Yaygın Gelişimsel Bozukluk belirtileri "YGB" belirtileri ile açıklanabilen ancak diğer bozukluklardan biri altında sınıflandırılmayan bozukluklar için kullanılan bir tanıdır.

Genellikle otizmden daha az şiddetlidir ve otizm ile benzer belirtilere sahiptir. Bu belirtilerin bazıları bulunurken bazıları gözlemlenmemektedir.

OTİZMDE ERKEN TANININ ÖNEMİ

Otizm erken tanı göstergeleri

Göz temasında atipiklik, gözle izlemede eksiklik

İsme uygun yönelmenin olmaması

Taklit etmede eksiklik

Sosyal gülümsemenin olmaması

Etkiye yetersiz tepki

Sosyal ilgi azlığı ve garip davranışlar sergileme (sürekli elini bir yere vurma, arabanın tekerleğini çevirme gibi),

Uzun süreli görsel dikkat eksikliği

6. aylarda daha belirginleşen normal çocuklardan farklı postur ve tonus

Ortamdaki bir nesneye sabitlenme ve olumlu etkileşime girememe

12. aydan itibaren anlamsız sesler çıkarmama,

El-kol-bay bay hareketlerinin olmaması (örneğin: işaret etme, bay bay yapma)

16. ayda tek sözcüklerin olmaması

24. ayda kendiliğinden iki sözcüklü tümcelerin olmaması

Anne-babanın oyun ve etkileşim çabalarına tepki vermeme

Stereotipik hareketler

Yüz ifadesinin olmaması (sanki duygusuzmuş izlenimi uyandırma)

Uyaranlara karşı tuhaf tepki (hafif gürültüye abartılı tepki)

Annesine gerek duymuyormuş izlenimi

Bakım verenler tarafından anlaşılabilir ve rahatlatılmaz huzursuzluk

Yiyecekleri katı yeme sorunları



Otizimde kesin tanı koydurucu bir ölçüt bulunmamaktadır, ancak erken tanıyı kolaylaştıracak önemli bazı göstergeler bulunmaktadır. Gelişimsel izleme/tarama bu noktada daha da önem kazanmaktadır. Özellikle birinci basamakta verilen ana-çocuk sağlığı hizmetleri ve sağlam çocuk birimlerinde, çocuk nöroloji kliniklerinde ve çocuk ruh sağlığı anabilim dallarındaki gelişim izlem birimleri bu noktada çok önem kazanmaktadır. Gelişimin (sensitif) ve (spesifik) bilgi sağlayan, uygun gelişimsel sorgulamalarla, üçüncü aydan başlayarak yaşamın ilk iki yılında, üçer aylık aralıklarla izlenmesi ve daha sonra yılda bir kez bu taramanın sürdürülmesi gerekmektedir .



Ülkemizde Bayley Bebekler İçin Gelişim Ölçeği I ve II Formları, Bayley Çocuklar İçin Nörolojik Tarama Skalası, Ankara Gelişim Envanteri ve Denver Gelişim Tarama Testi kullanılmaktadır. Ancak bu ölçekler arasında Denver ve Ankara Gelişim Testlerinin özellikle birinci basamakta yaygınlaştırılması, erken girişim yapılmasında önemli bir adım olacaktır. Bunlara ek olarak geleneksel gelişimsel kilometre taşları olan motor ve dil gelişiminin standardize edilmiş testlerle karşılaştırılması standart duruma getirilmiş ebeveyn bilgi toplama formlarının geliştirilmesi, anne-baba eğitimine ağırlık verilmesi gerekmektedir. Sonuçta otizmin erken tanısı prognoz açısından oldukça önemlidir. Erken tanı için özellikle çocukların gelişimsel izlemleri büyük öneme sahiptir. Duyarlı ve özgül bilgi sağlayan uygun tarama anketleri geliştirilmelidir.

OTİZMLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE KULLANILAN ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Otizmlı çocukların eğitimi sadece okul ya da bireysel terapilerle sınırlı kalmayıp, yaşamının her alanında devam etmesi gereken yirmi dört saatlik bir süreçtir. Eğitimde dikkat edilmesi gereken önemli şeylerin başında “EĞİTİME AİLENİN KATILIMI” gelmektedir. Ailenin BEP içerisinde yer alması, eğitimde kullanılan yöntemleri öğrenmesi ve bunları gerektiği durumlarda kullanması çocuğun gelişimi açısından önemlidir ve şarttır. Dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta eğitimin yoğun ve sürekli uygulanmasıdır.

Uygulamalı Davranış Analizi

Uygulamalı davranış analizi, Bu yöntem, birey davranışlarını ve bu davranışlarla ilişkili çevresel özellikleri objektif olarak analiz etmeye dayalıdır. Çeşitli ödül mekanizmaları ve çok gerektiğinde bazı caydırıcı mekanizmalar kullanılarak (örneğin, çocuk puan kaybeder) uygun davranışlar artırılmaya, uygun olmayan davranışlar ise azaltılmaya çalışılmaktadır. Otizmlı bireylerde artırılması hedeflenen davranışlara örnek olarak taklit becerileri, oyun becerileri, sosyal beceriler, iletişim becerileri ve öz bakım becerileri; azaltılması hedeflenen davranışlara örnek olarak ise öfke nöbetleri ve kendini uyarıcı (sterotipik) davranışlar verilebilir.

Ayrık Denemelerle Öğretim

Ayrık denemelerle öğretim, bire bir öğretim oturumunda art arda pek çok öğretim sunumu yapılmasıdır. Bu sunumlarda çocuğa bir soru, komut ya da araç yöneltilir; karşılığında çocukta bir tepki beklenir; doğru tepkiler ödüllendirilir; yanlış tepkiler ise düzeltilir. Bu sistemle otizmlı çocuklara tüm gelişim alanlarından beceriler kazandırılabilir.

Ayrık denemelerle öğretimin otizmlı çocuklar için kritik beceri alanları olan taklit, eşleme ve sınıflama, alıcı dil, oyun, öz bakım vb. becerilerin kazandırılmasındaki etkililiği çeşitli deneysel araştırmalarla gösterilmiştir.



VIDEOYLA MODEL OLMA

Videoyla model olma (video modeling) uygulamasında, çocuğun model alması istenen becerilerin yerine getirilişi videodan çocuğa gösterilir. Videodaki görüntü bir başka çocuğa ya da yetişkine ait olabileceği gibi, çocuğun kendisine de ait olabilir. Çocuk öğrenmesi planlanan becerileri; örneğin, çiftlik hayvanlarıyla hayali oyun oynama becerilerini videodan izler. İzlerken önünde aynı araçlar bulunur. Çocuğa görüş alanının dışından sunulan fiziksel yönlendirmelerle çocuğun videoda izlediklerinin aynı-sını yapması sağlanır. Örneğin, çocuğun ellerinin üzerinden tutularak ekranda gördüğü hayvanları hoplatma davranışı yaptırılır. Çocuğa sunulan yardım sistematik olarak ortadan kaldırılır ve öğretim sırasında çeşitli ödüllendirme sistemleri kullanılır.



FIRSAT ÖĞRETİMİ

Fırsat öğretimi, iletişim becerilerinin geliştirilmesi amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Fırsat öğretimi uygulamaları için çocuğun iletişim girişiminde bulunmasına zemin hazırlayacak bir çevresel düzenleme yapılır. Örneğin, çocuğun görebileceği ama ulaşamayacağı bir yere çocuğun çok sevdiği bir oyuncak konur. Çocuk oyuncuğa uzanma girişiminde bulunduğu anda ise çocuğun oyuncuğu istemek için sözel ya da jestsel bir iletişimsel davranış yapması cesaretlendirilir. Çocuğun iletişimsel çabaları, çocuğun istediği yerine getirilerek ödüllendirilir. Giderek çocuktan daha gelişmiş iletişimsel davranışlar beklenir ve gerektiğinde çocuğa model olunur.

ETKİNLİK ÇİZELGELERİYLE ÖĞRETİM

Etkinlik çizelgeleriyle öğretimde, çocuğa öğretilecek beceri küçük basamaklara bölünür ve bu basamakları gösteren bir görsel çizelge (örneğin, fotoğraflı defter) hazırlanır. Daha sonra ise çocuğun bu çizelgeyi takip ederek (örneğin, defterin sayfalarını çevirerek), her bir basamağı yapması sağlanır. Basamakları yapabilmesi için çocuğa fiziksel yardım sunulur. Örneğin, çocuğun arkasında durulup elinin üzerinden tutularak defterin sayfasını çevirip fotoğrafta gördüğü şekilde aracı tutması sağlanır.

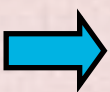
TEACCH

TEACCH, Programda otizmlı çocuğun becerileri, ilgi alanları ve gereksinimleri temel alınır. Bu yöntemde, çocuğun çevreye uyması değil, çevrenin çocuğa uyması amaçlanır. Dolayısıyla, fiziksel ortam özel olarak yapılandırılır, etkinlikler tahmin edilebilir şekilde düzenlenir, takip edilebilecek görsel planlar hazırlanır ve yapılandırılmış çalışma alanları kullanılır. Çocuklar kendilerine ait çalışma köşelerinde görsel planlarını takip ederek belli becerileri yerine getirirler. Böylece başkalarına bağımlılıkları en aza indirilmeye çalışılır.



SOSYAL ÖYKÜLER

Sosyal öyküler hazırlanırken, okuma-yazma bilen çocuklarda basit cümlelerden, okuma-yazma bilmeyen çocuklarda da resimlerden yararlanılarak öyküler hazırlanır. Hazırlanan öyküler çocuklara sosyal ortamlarda ne yapmaları gerektiğini anlatır. Sosyal öyküler ile belli sosyal becerileri öğrenen çocuk öykünün sahibi olmalıdır; yani öykü onun için yazılmış olmalıdır. Bu öykülerin çoğu sosyal davranışın içindeki “nasıl”ı ve bazı “neden”leri açıklamaktadır. Her öykü, çocuğun anlamakta güçlük çektiği durum hakkında ayrıntılı bilgi vererek başlar. Sonra öykünün nerede geçtiği, kimlerin olduğu, çekilen zorluğun doğası ve gerçek yaşamda ne olduğu öyküye dahil edilir. “Genelde” ya da “yapmayı, etmeyi deneyeceğim” sözleri cümlelerde kesin sözler yerine tercih edilir. Bunun sebebi hata veya istisnaya da yer vermektir. Çünkü otizmlı çocuk kendisine söyleneni anladıktan sonra kuralda yapılacak bir değişikliği ya da uyarlamayı kabul etmekte çok zorlanır.



Otizmlı çocukların eğitimde kullanılan yöntem ve tekniklerin başlıca ve en çok uygulananlar bu şekildedir. İçlerinde Uygulamalı davranış analizi otizmde uygulanan diğer yöntemlerle karşılaştırıldığında, başarısını deneysel araştırmalarla bilimsel olarak gösterebilen tek yöntem olarak dikkat çekmektedir.

OTİZMLİ ÇOCUĞA SAHİP AİLELERE ÖNERİLER

Otizmlı çocuğa sahip aileler tanı koyulduktan sonra bir Şok yaşarlar. Normal olarak ailede endişe ve kaygı ortaya çıkar. Otizmlı çocuğa sahip ailelere bazı önerileri Őöyle sıralayabiliriz:

- TeŐhis ve tanı sonrasındaki günler oldukça karıŐık ve zorlu olmaktadır. Öncelikle sakin olmaya çalıŐın.
- Otizmlı çocuğu olan diğer ailelerle görüŐün ve çocuklarımızı bir araya getirin. KonuŐmak ailelere çok iyi geliyor, dünyada yalnız olmadığımızı anlıyoruz. Ayrıca ocuklarımızı bir araya getirmek, oynamalarını ve paylaŐmalarını sağlamak çok faydalı oluyor, birçok Şeyi anlamaya ve öğrenmeye baŐlıyorlar.
- Çocuğunuzu toplumdandan soyutlamayın. DıŐarıda geçirdiği vakitlerde pek çok sosyal beceri kazanabilir.
- Her ocuk mutlaka öğrenir ama öğrenme Őekilleri farklı olabilir. Farklı bir öğretme metoduyla çocuğunuzun öğrenmesini sağlayabilirsiniz.
- Çocuğunuzu ilgilendiren çalıŐmalardan haberdar olun, geliŐmeleri güncel olarak takip edin. Bu amaçla da otizmle ilgili dernek, vakıf ve çeşitli interaktif (internet grupları, sosyal medya) gruplara dahil olabilirsiniz.
- Kendinizi hayattan soyutlamayın.

Unutmayın ki siz ne kadar mutlu ve güçlü olursanız çocuğunuza o kadar faydalı olursunuz.



Bunun yanında otizmlı çocuklara yaklaşım biçimleri hakkında bazı öneri baŐlıklarını Őöyle sıralayabiliriz:

SABIRLI OLUN:

Çocuğun eğitimindeki bu zorlu süreçte sabırlı olmalısınız. Eğitimin mucizeler yaratmayacağını, anında her Őeyin düzene girmeyeceği ve bunun için zaman ve çaba gerektiğini unutulmamalıdır.

YAPICI VE OLUMLU BİR DİL KULLANIN:

Çocuğunuza olan yaklaşım olumlu olmalı ve kullandığınız dil yapıcı olmalıdır. Örneğin; çocuk, oyuncaklarıyla oynayıp bir kenara fırlattığı zaman ona yaptığı olumsuz davranışı söylemek yerine ona oyuncakları toplaması gerektiği uygun bir dille anlatabilirsiniz. Ayrıca çocuğun algısı, sizden farklı olabilir. Çünkü bir doğruya ulaşmanın, çoğunlukla başka yolları da vardır.



ÇOCUKLARINIZ ARASINDA AYRIM YAPMAYIN:

Otizimli çocuğunuz ve diğer çocuklarınız arasında ayrım yapmamaya dikkat etmelisiniz. Mümkün olduğunca diğer çocuklarınıza zaman ayırmalı ve otizimli çocuğun kardeşleriyle iyice kaynaşmasını sağlamalısınız.

ÇOCUĞUNUZUN VE SİZİN BAŞARACAĞINIZA İNANIN:

Öncelikle bu zorlu sürecin başarıya ulaşacağına inanmalısınız. Çünkü eğer yeterince çaba gösterilirse süreç saha sağlıklı işleyecek ve verilen emekler de var olan zorlukları aşma yolunda fayda sağlayacaktır. Bu amaçla yapılan her türlü doğru çalışma çok değerlidir.

PROBLEM DAVRANIŞ

Problemlili davranış Otizm spektrum bozukluğu olan bireyler için en önemli sorunlardan birisidir. Sınırlı iletişim becerilerinden dolayı problemlili davranışlar daha fazla görülmektedir. Çocuğunuzun problem davranışlarını azaltmak için yapılabilecekler;

- Çocuğunuzun bir günlük düzeni planlanmış olmalıdır. Çocuğunuzun günlük ritmine dikkat edilerek uyku, yemek ve oyun saatleri ayarlanmalıdır.
- Çocuğun olumlu davranışlarına odaklanıp, bu davranışları jestle, mimikle, sözel ifadelerle pekiştirerek, problem davranışların ortaya çıkmasını azaltabilirsiniz.
- Çocuğa günlük yaşamda seçim yapma fırsatı verilmelidir. Yiyecek, giyecek, etkinlik ve birçok günlük yaşamda karşılaşılabilecekleri durumlar için farklı seçenekler sununuz.

- Çocuğa günlük yaşamda seçim yapma fırsatı verilmelidir. Yiyecek, giyecek, etkinlik ve birçok günlük yaşamda karşılaşılabilecekleri durumlar için farklı seçenekler sununuz.
- Çocuğunuza kural koyunuz ve bu kuralları ona öğretiniz. Kurallar günlük yaşamı kolaylaştırmak amacıyla yapılan düzenlemelerdir. Çocuğunuz eğer bulunduğu ortamın kurallarını bilirse problemlili davranış sergileme ihtimali düşecektir.
- Çocuğunuzun uygun davranışlarını pekiştiriniz:
- Bu sayede uygun davranışlar artarak problemlili davranışlar azalacaktır.
- Problemlili davranış nedenlerini belirleyerek bu nedenleri ortadan kaldırmaya çalışınız.
- Çocuğunuza karşı anlaşılır ifadeler kullanınız.
- Problemlili davranışla baş etmek için yaptığınız uygulamalarda kararlı, tutarlı ve sabırlı olunuz.
- Fiziksel cezalandırmadan muhakkak kaçınınız.



Öfke Nöbeti Sırasında Dikkat Edilecekler

- Çocuğunuza o esnada “hayır yapma” gibi olumsuz, kısıtlayıcı ifadelerle yaklaşmaktansa dikkatini başka yöne kaydırmasını sağlayınız.
- Öfke nöbeti başladığında görmezden gelerek çocuğun yanından biraz uzaklaşmak ve doğal bir ses tonuyla konuşmayı sürdürmek ya da odadan dışarı çıkmak sıklıkla nöbeti söndürür.
- Öfke nöbetlerinin kayıtları tutularak hangi durumlar sonrası, hangi ortamda meydana geldiği belirlenebilir. Böylelikle öfke nöbetlerini önceden tahmin ederek önüne geçebilirsiniz.
- Her davranışın bir öncesi ve sonrası bulunmaktadır. Öncesi davranışın başlamasına sebep olurken sonrasında elde edilen şey ise tekrarlanıp tekrarlanmayacağını belirlemektedir.
- Evinizdeki ortamı mümkün mertebe sadeleştirerek, çocuğunuzun zarar görebileceği eşyaları ulaşamayacağı yerlere koyarak, ortamınızı çocuğunuza uygun hale getiriniz.
- Çocuğunuzun öfke nöbetleri kontrol edemeyeceğiniz boyutlarda ise, kendini yatıştırmakta zorlandığını düşünüyorsanız ve sıklığı çok fazla ise bir çocuk ruh sağlığı uzmanından veya psikologdan yardım isteyiniz.

OTİZMLİ BİREYLERİN YASAL VE SOSYAL HAKLARI

Otizmlı bireyler tüm bireyler için tanınan haklara sahip olmakla birlikte bazı özel haklara da sahiptirler. Otizmlı bireyin veya ailesinin bu haklardan yararlanması için yapılması gereken şey öncelikle “Sağlık Kurulu Raporu Verme-ye Yetkili” devlet hastanelerine veya üniversite hastanelerine başvurarak tanıyı belgelendirmek yani sağlık raporu çıkarmaktır. Otizmlı bireylerin haklarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- ◆ Sağlık kurumlarında sıra olarak önceliklidir.
- ◆ 18 yaşına kadar ücretsiz olarak Genel Sağlık Sigortasından, 18 yaşından sonra ailenin sigortasından yararlanır. Eğer ailenin sigortası yoksa YEŞİL KART uygulamasından da yararlanabilir.
- ◆ Diş tedavilerini özel sağlık hizmeti veren kurumlardan ücretsiz alabilir.
- ◆ Genel anestezi gerektiren durumlarda SGK’ ya başvurup masraflarının karşılanmasını talep edebilir.
- ◆ İkametgâhının bulunduğu REHBERLİK VE ARAŞTIRMA Merkezi’ne başvurarak alınacak değerlendirme raporu ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden ücretsiz yararlanabilir.
- ◆ Bu değerlendirme raporu ile devlet okullarında kaynaştırma eğitiminden yararlanabilir.
- ◆ Sınıfta oturacağı yer, sınavda alınacak ek önlemler gibi haklara sahiptir.
- ◆ Engellilere yönelik halk eğitim merkezlerindeki kurslardan faydalanabilir.
- ◆ Kamu ve özel sektörde engelli kontenjanları kapsamında çalışabilir durumda olan otizmlı bireyler istihdam edilebilir. Prim ödeme koşulu ile emeklilik hakları da mevcuttur.
- ◆ Otizmlı bireyin annesi 01.10.2018 tarihinden sonrası için 4 yıla 1 yıl oranında erken emeklilik ve prim yeterliliği hakkına sahiptir.





- Otizm tanısı ile ek özür ilavesi %90 olan raporu bulunan birey ailelerin taşıt alımında ÖTV ve Yıllık Motorlu Taşıtlar Vergisinden muaftır.
- Eğitim ve bu gibi amaçlı engelli bireylerin ihtiyacı olan araç ve gereçler alımında KDV' den muaftırlar.
- Kendisi engelli veya bakmakla yükümlü engelli olan ücretli çalışan veya serbest meslek erbabı kişiler engel derecelerine göre % 40 (1.derece) % 60 (2. derece) % 80 (3.derece) olarak değerlendirilerek gelir vergisi indiriminden yararlanabilirler.
- Belirli operatörlerde görüşme ücretlerindeki ve internet ücretlerindeki indirimlerden yararlanır.
- Engelli birey üzerine kayıtlı 200m2' yi geçmeyen tek konut için de emlak vergisinden muaftır.
- Otizimli bireyler ve refakatçileri “Engellilik Kartı” veya sosyal politikalar bakanlığınca düzenlenen seyahat kartı ile şehir içi toplu taşıma, demiryolları, havayolları, denizyollarından ücretsiz yararlanabilirler.
- Müze ve ören yerleri, devlet tiyatro gösterileri ücretsizdir. Su faturalarında indirimler mevcuttur.
- Ailesi ekonomik sıkıntı yaşayan ya da bakıma muhtaç bireylere evde veya kurumda bakım hizmetleri verilmektedir. Bu hizmetin bir kısmı sosyal yardımlar genel müdürlüğü tarafından ödenir.

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU VE İLAÇ TEDAVİSİ

Otizm doğuştan gelen veya yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkan karmaşık Nörogelişimsel bozukluktur. Otizm bireyin dış dünyanın gerçeklerinden uzaklaşıp kendine özgü iç dünya yaratması durumu olarak da açıklanmaktadır. Otizm özelliği olan bireylerde günlük yaşam değişikliklerine, eşyalarının yerlerinin değiştirilmesine karşı aşırı tepkileri olur, yersiz duygusal tepkileri vardır, dış uyaranlarla ilgisi olmayan, gülme, ağlama, öfkelenme, sevinme gibi belirtileri gösterirler. Öfke ve heyecanın yanı sıra kendisini ısırma, kafasını duvara vurma gibi hareketleri olur. Amaçsız yinelenen davranışlar çok sık görülür, iki yer arasında gidip gelme, koşma, kollarını kanat gibi uzun süre çırpma, bir noktaya defalarca tükürme gibi hareketler yaparlar.

Otizimli bireyin tespiti ve tanı sürecinden sonra tedavi sürecinin planlanması büyük önem arz etmektedir. Bu tedavi sürecinin ilk basamağı çocuğu otizm den çıkarmak, ikincisi ise var olan yeteneklerini kullanmasını ve çevreye uyumunu sağlamaktır.

Otizimli bir çocukta erken tanı sürecinde alanında uzman olan Doktorların çocuğa uygun olarak düşündüğü ilaç tedavisinin uygulanması önem arz etmektedir, yerinde ve zamanında uygulanan ilaç tedavisi çocuğun diğer alanlarında gözlemlenen sorunların giderilmesinde erken yaşta Özel Eğitimden faydalanmasını önemli ölçüde yol kat etmesini sağlamaktadır.

Otizimli çocukları olan anne ve babalarda çocuklarının Otizm tanısında, yaşadıkları sorunların giderilmesinde, verilen ilaç tedavisini kabullenme süreci kolay olmamaktadır. İlaç kullanımı konusunda kuşkularının olması ve ilaç tedavi sürecinin çocuklarına daha ciddi zararlar vereceği endişesi çocukların normal bir sürece dönme zamanını uzatmaktadır.

Otizimli çocuklarda neden ilaç kullanımını göz ardı edilmemeli;



Otizimli çocukların aşırı hareketlilik, öfke nöbetleri ve takıntılar gibi davranış sorunlarını azaltmasında ve dikkatlerini artırma- da çeşitli psikiyatrik ilaçlardan yararlanılır. Psikiyatrik ilaçların, İlaç tedavisine ilişkin olarak çocuğu değerlendiren, ilaç tedavisine karar veren ve bu tedaviyi uygulayan hekimler, çocuk ruh sağlığı uzmanları ve çocuk nörologlarıdır. Bu ilaçların hangile-

rinin, hangi dozajlarda kullanılması gerektiği büyük önem taşır. Bu nedenle, kullanılan ilaçların etkilerinin ve yan etkilerinin uzman doktorlar tarafından çok yakından takip edilmesi gerekir. Dolayısıyla, ilaç tedavisi gören çocuklar yılda bir ya da iki kez kontrole götürülmelidir. Otizimli çocuklarda psikiyatrik tedavi tek başına yeterli olan bir tedavi süreci değildir. Ancak ilaç tedavisi, özel eğitim ile desteklendiğinde çocuklarda önemli başarılar elde edilmektedir.



Anne ve Babaların çocuklarının tedavi sürecinde tek bir Uzman Doktor ile tedavi sürecine devam etmesi, farklı bir uzmanlık alanında doktor yönlendirmesinin ancak tedaviyi veren Uzmanın önerisiyle olması gerekmektedir, sık sık farklı doktorlara gidilmesi çocuklarında Otizm Tedavi Sürecini uzatmakta ve önemli ölçüde zaman kaybettirmektedir.

Doğru Uzman Doktor seçimi, yerinde ve zamanında verilen ilaç tedavisi Otizimli çocukların tedavi süreçlerine önemli katkılar sağlamaktadır.

Otizimli bireylere karşı, sonsuz sevgimiz ve koşulsuz kabul, olmazsa olmazdır.

OTİZM HAKKINDA DOĞRU BİLİLEN YANLIŞLAR

- ✘ OTİZM 3 YAŞINDAN SONRA ORTAYA ÇIKAR.
- ✘ OTİZMLİ ÇOCUKLAR ÇOK ZEKİ OLURLAR.
- ✘ OTİZMLİ ÇOCUKLAR ÇOK FARKLI GÖRÜNÜRLER.
- ✘ KONUŞMA BECERİSİNE SAHİP DEĞİLDİRLER.
- ✘ OTİZM BULAŞICIDIR.
- ✘ İLAÇ KULLANINCA İYİLEŞİRLER.

BEN OTİSTİK DEĞİL OTİZMLİ BİR BİREYİM.



OTİZMİ KONU ALMIŞ İZLENMESİ GEREKEN FİLMLER



RAIN MAN



MOZART AND WHALE



FORREST GUMP



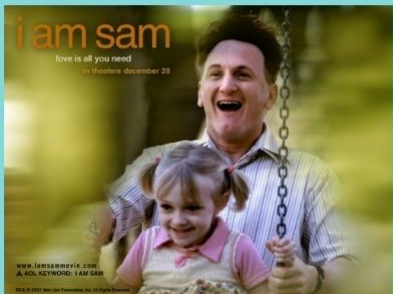
BEN X



RADIO



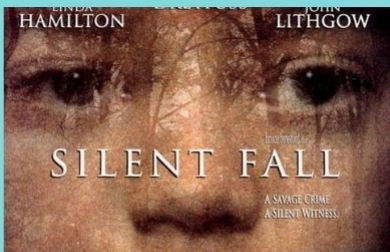
AUTISM: THE MUSICAL



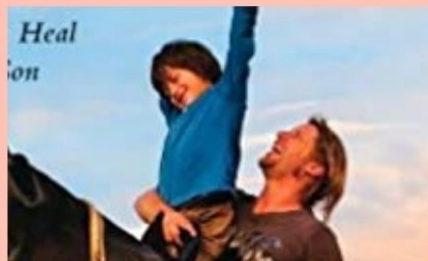
I AM SAM



THE BLACK BALLOON



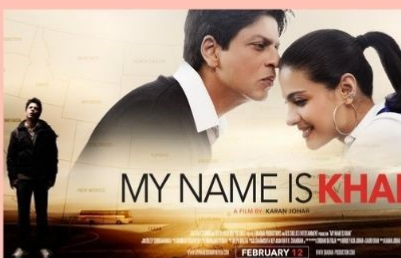
SILENT FALL



THE HORSE BOY



WHAT'S EATING GILBERT GRAPE



MY NAME IS KHAN

Merhabalar ben Arda ve İsmail' in annesi.

Büyük oğlum Arda'ya 2009'un Ekim ayında hamile olduğumu öğrendim an dünyalar benim olmuştu. Çok güzel ve rahat bir hamilelik geçiriyordum ve 08.07.2010 tarihinde hayatıma varlığıyla anlam katan Arda'mı kucağıma verdikleri an dünyanın en güzel duygularını yaşadım.

Her şey yolundaydı tabi ki paşam 2 yaşına gelene kadar. 2 yaşından sonra meleğime sanki sihirli bir değnek değmişti. Akıllı uslu çocuk gitmiş yerine aksi sinirli ve her şey için ağlayan bir çocuk gelmişti. Bu nalleri beni çok üzüyor ve korkutuyordu çocuğumla ilgili olanları hiç kimseye soramıyordum tek başıyaydım ve gideceğim kimsem yoktu. Baktım olmuyor doktor doktor gezdim acaba neden böyle diye? Çünkü konuşan etrafına gülücük saçan çocuk gitmiş yerine başka bir çocuk gelmişti. Doktorlara çocuğumun önceki hallerini anlattığımda doktorlar bana çocuğumun düzelebileceğini ve korkulacak bir şey olmadığını anlattılar. Çocukların dönem dönem değiştiğini söylediler. Kaç tane doktora götürdüysen hep aynısını söylediler. Ben de doktorların dediği gibi korkulacak bir şey olmadığını düşünüp her an Arda ile ilgilendim. Bir kardeşi olursa belki daha iyi olur dedim. Ve evimize küçük bir ferdimiz daha katıldı. Artık oğlumun bir kardeşi vardı. Ali İsmail dünyaya geldikten sonra Arda'da biraz da olsa değişiklikler oldu. Kardeşiyle oynuyordu. Daha sonradan Arda'm anaokuluna başladı. Anaokulu öğretmeni sürekli Arda arkadaşlarıyla oynamıyor derse katılmıyor, tek başıyayken iyi ama kalabalık derse katılım sağlamıyor diye bana bilgi aktarıyordu. Birkaç zaman böyle devam etti ama bu süreçte öğretmeni de Arda'nın durumunu araştırıyormuş. Bir gün beni yanına çağırdı ve Arda'ya daha faydalı olabilmek için öğretmenler çağıracağını söyledi bir de onlardan bilgi alalım dedi. Tabi ki insanın çocuğu söz konusunda olduğunda elinden ne geliyorsa yapmak istiyor. Ben de destek alma konusunda öğretmene ne yapmamız gerekiyorsa yapalım dedim. Çünkü Arda'nın bu halleri beni çok üzüyordu. Neyse bir gün RAM'dan öğretmenler geldi çocuğu gözlemladiler ve Otizm diye bir şeyden bahsettiler.

Beynimden vurulmuşa döndüm. Otizmin ne olduğunu bilmiyordum. Öğretmenler beni çocuk psikiyatrina yönlendirdiler. Araştırmaya başladım Tunceli'de böyle bir bölüm olmadığı için Arda'm ile Elazığ'a gittik. İçimde tarif edilemez duygular vardı sürekli ağlıyordum. Neyle karşılaşacağımı bilmeden gitmişim. Doktorlar Arda'yı gördükten bir süre sonra evet oğlunuz otizm dediler büyük bir hayal kırıklığı içime dolmuştu. Doktorlara Otizm' in ne olduğunu ilacı var mıdır neler yapmam gerekiyor gibi sürekli sorular sordum. Doktorlar bunun tek ilacının eğitim olduğunu söylediler çıkıp evimize döndük. O dönemde bir ev taşıma durumumuz vardı taşındık öyle böyle derken burada bir Rehabilitasyon Merkezi olduğunu öğrendik daha sonra orayla konuştuk ve rapor çıkartmamız gerektiğini ve okula bir an önce başlaması gerektiğini söylediler. Tekrardan Elazığ'a gidip rapor çıkarttık ve Arda eğitime başladı. O sıra bütün gözler Arda' da olduğu için evde bir çocuk daha olduğunu unutmuştuk. Birkaç aydan sonra baktım ki Ali İsmail'de de aynı belirtiler var. Onu da götürdük ve Doktorlar Ali İsmail' ime de otizm teşhisi koydular. Bir şok da öyle geçirdim. Bir evde 2 özel çocuk kafayı yemek üzereydim ki sizlerle tanıştım.

Sizlere ne kadar teşekkür etsem az gelir. Bu zorlu süreçte hep yanımda oldunuz evde ölü gibi bir hayatım vardı. Bir gün kalktım ve kendi kendime bencillik yapmamayı ve halime şükür etmeyi çocuklarıma faydalı bir anne olmak için çaba harcamam gerektiğini fark ettim. En zor günlerimde yanımda değerli öğretmenlerimiz sizler oldunuz hakkınız ödenmez Sarı Saltuk İlkokulu, Latif Büyükdâğ Özel Eğitim Anaokulu, Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Umudumuz Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi ve İl Milli Eğitim Müdürlüğüne ayrı ayrı çok teşekkür ederim iyi ki tanışmışız sizleri.

Çocuklarım ve biz hepimizi çok seviyoruz.

10 yaşındaki Benjamin'den ev ödevi olarak "Ben" başlıklı bir şiir yazması istendi. Şiirde "Görüyorum", "Duyuyorum" ve "Hissediyorum" gibi kelimelerin geçtiği 18 cümle olması bekleniyordu. Bütün öğrenciler bu kelimeleri kullanarak istediği her şeyi yazmakta serbestti. Benjamin otizmlili bir çocuk ve bu yüzden yazdığı şiir, farklı olmanın onun için nasıl bir his olduğunu çok net bir şekilde görmemizi sağladı. Benjamin "tuhaf" olmanın, uygun olmamanın ve "uzaydaki bir çocuk" olmanın nasıl bir his olduğunu yazdı. Annesi bu dürüst ve kırılmalı şiiri, otizmlili küçük bir çocuk olmanın nasıl bir şey olduğunu dünyayla paylaşması için Ulusal Otizm Birliğine gönderdi. İşte Benjamin'in tatlı el yazısıyla yazdığı o güzel kelimeler...

Ben tuhafım, ben yeniyim

Sen de öyle misin acaba diye merak ediyorum

Havada sesler duyuyorum

Senin duymadığını görüyorum ve bu hiç adil değil

Hüzünlü hissetmek istemiyorum

Ben tuhafım, ben yeniyim

Sen de öyleymişsin gibi yapıyorum

Uzaydaki bir çocuk gibi hissediyorum

Yıldızlara dokunuyorum ve kendimi uygunsuz hissediyorum

Başkalarının böyle düşünebileceğinden endişe ediyorum

İnsanlar güldüğünde ağlıyorum, kendimi küçülmüş

hissediyorum

Ben tuhafım, ben yeniyim

"Kendimi reddedilmiş gibi hissediyorum" diyorum

Bunun sorun olmadığı bir günü hayal ediyorum

Uymaya çalışıyorum

Umarım bir gün başarırım

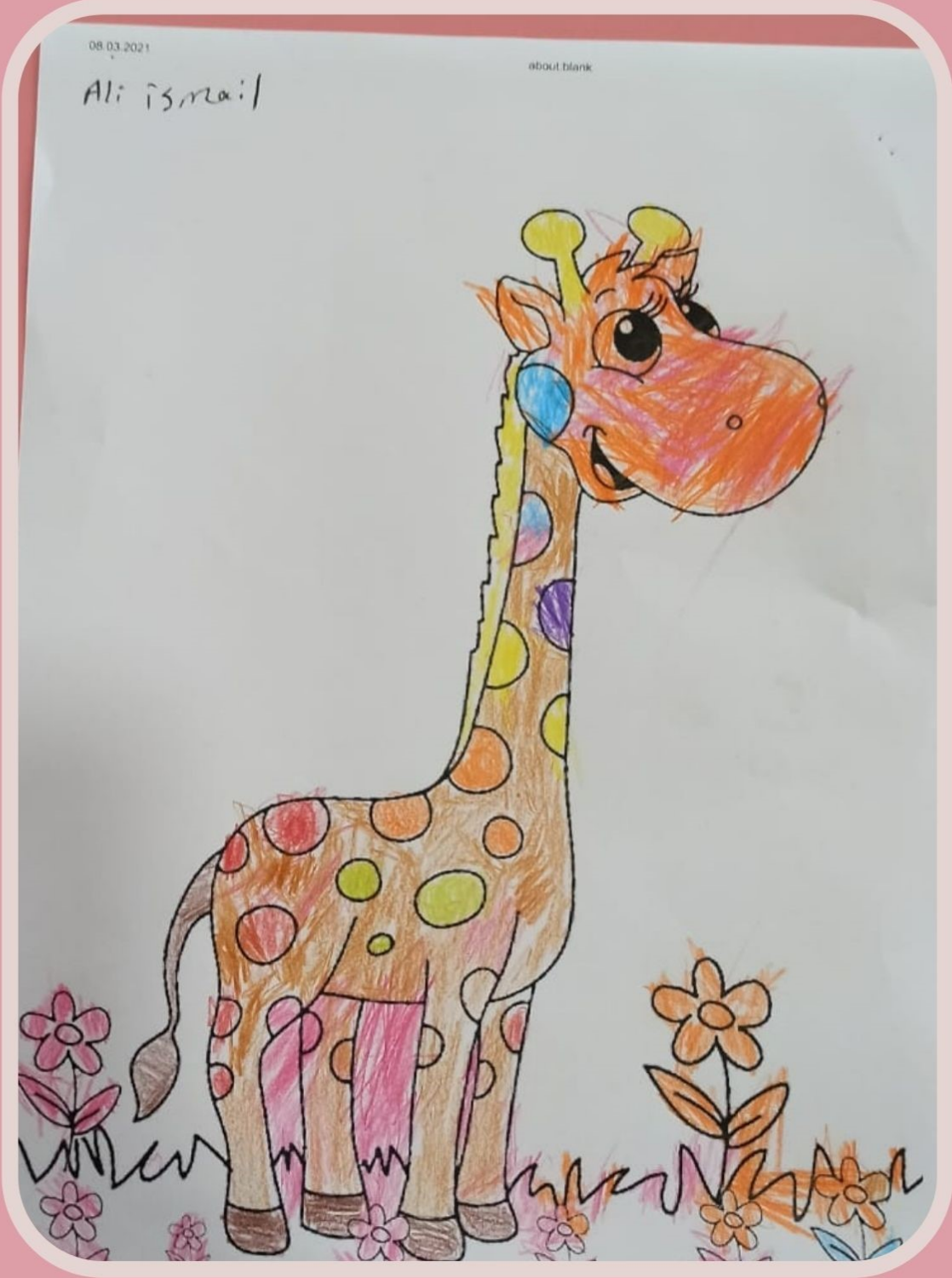
Ben tuhafım, ben yeniyim



ÇOCUKLARIMIZDAN
GELENLER



ALI İSMAİL



LATİF BÜYÜKDAĞ ÖZEL EĞİTİM ANAOKULU

RÜZGAR



LATİF BÜYÜKDAĞ ÖZEL EĞİTİM ANAOKULU

GÖZDE



LATİF BÜYÜKDAĞ ÖZEL EĞİTİM ANAOKULU

RÜZGAR



LATİF BÜYÜKDAĞ ÖZEL EĞİTİM ANAOKULU

ÇÖZDE



LATİF BÜYÜKDAĞ ÖZEL EĞİTİM ANAOKULU

RÜZGAR



LATİF BÜYÜKDAĞ ÖZEL EĞİTİM ANAOKULU

ZEHRA



LATİF BÜYÜKDAĞ ÖZEL EĞİTİM ANAOKULU

ALİ BORAN



HÜRRİYET ORTAOKULU

KAYNAKÇA

- * http://konakram.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/35/01/164246/dosyalar/2016_05/27041826_otizmson.pdf?CHK=ba7bf6d16e781c959d1f770af6383119
- * http://konakram.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/35/01/164246/dosyalar/2016_05/27041826_otizmson.pdf?CHK=ba7bf6d16e781c959d1f770af6383119
- * <http://orgm.meb.gov.tr/ekutuphane/wp-content/uploads/2020/04/OTiZM-SPEKTRUM.pdf>
- * <https://otsimo.com/tr/otizmli-anne-ve-babalara-oneriler/>
- * <https://otsimo.com/tr/otizmli-anne-ve-babalara-oneriler/>
- * <https://saglik.ibb.istanbul/wp-content/uploads/2019/05/OTiZMLi-BiREYLERE-VE-AiLELERiNE-PSiKOLOJiK-DESTEK.pdf>
- * <https://saglik.ibb.istanbul/wp-content/uploads/2019/05/OTiZMLi-BiREYLERE-VE-AiLELERiNE-PSiKOLOJiK-DESTEK.pdf>
- * https://tr.wikipedia.org/wiki/Asperger_sendromu
- * <https://tr.wikipedia.org/wiki/YGB-BTA>
- * <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/5616/otizm-spektrum-bozuklugu-kitabi-2016-indirmek-icin-tiklayiniz.pdf>
- * <https://www.popsugar.com/moms/Little-Boy-Autism-I-Am-New-Poem-40918118>
- * <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2020-09/turkiyede-otizm-spektrum-bozuklugu-ve-ozel-egitim-raporu.pdf>
- * <https://www.tohumotizm.org.tr/otizm/otizm-spektrum-bozuklugu/>
- * <https://www.ttb.org.tr/STED/sted1004/otizm.pdf>, <https://www.otizmvakfi.org.tr/erken-teshis-ve-tedavi/19>



T.C.
TUNCELİ VALİLİĞİ
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
REHBERLİK ve ARAŞTIRMA MERKEZİ



Her Gün Biraz Daha Yakın...

Psikolojik Danışma ve
Rehberlik Hizmetleri

Psikoterapi Hizmetleri

Özel Eğitim Tanımlama
Hizmetleri

Aile ve Evlilik
Danışmanlığı



Kariyer Rehberliği /
Danışmanlığı

Çocuk-Ergen-Yetişkin
Zeka Testleri

Çocuk Gelişim Testleri

Psikolojik Testleri

Hizmetlerimiz tüm vatandaşlarımıza ücretsiz olarak verilmektedir.